

Sygn. akt IV CSK 226/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 stycznia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

Protokolant Izabela Czapowska

w sprawie z powództwa A. Z.
przeciwko Agencji Nieruchomości Rolnych w Warszawie
o zapłatę,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej
w dniu 14 stycznia 2016 r.,
skargi kasacyjnej Rzecznika Praw Obywatelskich
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 11 kwietnia 2014 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok w punkcie I (pierwszym) w zakresie,
w jakim oddalono powództwo oraz rozstrzygnięto o kosztach
postępowania, a także w punkcie III (trzecim) i w tym zakresie
przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego
rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania
kasacyjnego**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2014 r. zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji i oddalił żądanie powódki zasądzenia od pozwanej Agencji Nieruchomości Rolnych 75 000 zł tytułem utraconego dofinansowania w tej kwocie przyznanego z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Sąd ustalił, że powódka zamierzała rozpocząć działalność rolniczą w sytuacji, gdy dysponowała decyzją o przyznaniu przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa pomocy finansowej w ramach działania programu „Ułatwienie startu młodym rolnikom” w kwocie 75 000 zł. Warunkiem jej przyznania było nabycie przez powódkę w określonym terminie nieruchomości wskazanej w planie biznesowym. Powódka w wyniku udziału w przetargu przeprowadzonym przez pozwaną w listopadzie 2011 r. została kandydatem do nabycia odpowiadającej, według opisu, tym wymaganiom nieruchomości. Do sprzedaży nie doszło, gdyż przed zawarciem umowy powódka została poinformowana, że na terenie nieruchomości znajdują się kurhany – cmentarzysko kultury łużyckiej objęte pełną ochroną konserwatorską. Pozwana o tym stanowisku archeologicznym, wyłączającym spod działalności rolnej około 25% powierzchni, została poinformowana już na początku sierpnia 2011 r. pismem Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w G. Zaniedbanie pozwanej podania tej informacji w ogłoszeniu przetargu przy określeniu jego przedmiotu w zaistniałej sytuacji uniemożliwiło powódce nabycie w określonym terminie odpowiedniej nieruchomości, co skutkowało zdezaktualizowaniem jej planu biznesowego i wygaśnięciem decyzji o przyznaniu dofinansowania.

Sąd uznał, że takie zaniedbanie pozwanej przy realizacji przetargu stanowiło na zasadzie art. 70⁴ § 2 zd. 3 k.c. podstawę jej odpowiedzialności za wyrządzoną tym zaniedbaniem szkodę. Zakres obowiązku odszkodowawczego dotyczy tzw. ujemnego interesu umownego, przeto nie obejmuje kwoty 75 000 zł.

Skarga kasacyjna Rzecznika Praw Obywatelskich od wyroku Sądu Apelacyjnego w części oddalającej żądanie zasądzenia kwoty 75000 zł – oparta na podstawie pierwszej z art. 398³ k.p.c. – zawiera zarzut naruszenia art. art. 70⁴ § 2

zd. 3 k.c. oraz art. 361 § 1 k.c., i zmierza do chylenia w tej części tego wyroku i oddalenia apelacji pozwanej, bądź przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny wyszedł z założenia, że pozwana odpowiada w danym przypadku w myśl art. 70⁴ § 2 zd. 3 k.c., jednakże przewidziane w tym przepisie odszkodowanie ma za przedmiot jedynie ujemny interes niedoszłej umowy, a więc pokrycie szkody wyrządzonej przez to, że zamierzona umowa nie doszła do skutku. W tych granicach obowiązku odszkodowawczego nie mieści się szkoda powódki wynikła z utraty już przyznanej jej pomocy finansowej w kwocie 75 000 zł.

Skarżący kwestionując powyższy pogląd zasadnie zarzucił, że brak określenia w art. 70⁴ § 2 zd. 3 k.c. wysokości odszkodowania, którego może dochodzić alternatywnie uczestnik nie daje podstaw do ograniczenia należnego odszkodowania do negatywnego interesu umownego - przynajmniej w jego tradycyjnym rozumieniu. Wobec tego, że w ustawie nie ograniczono wysokości odszkodowania do ujemnego interesu umownego, niepodobna wykluczyć możliwości dochodzenia pełnego odszkodowania za szkodę pozostającą w związku przyczynowym z zachowaniem organizatora przetargu. O rozmiarze szkody decyduje bowiem ustawowo zdefiniowane kryterium przyczynowości, w związku z czym szkoda podlega wynagrodzeniu, o ile mieści się w tak ustalonym zakresie. Zobowiązany bowiem odpowiada na zasadzie art. 361 § 1 k.c. za normalne następstwa działania lub zaniechania, aczkolwiek nie zawsze będące bezpośrednimi jego następstwami. Oczywistym jest, że sam związek przyczynowy nie wystarczy na ogół do powstania odpowiedzialności odszkodowawczej. Oprócz tego w rachubę wchodzi inne przesłanki, takie jak bezprawność czy wina.

Podług skarżącego, ujmując w uproszczeniu, szkodę w danym przypadku stanowi okoliczność, że powódka nie otrzymała kwoty dofinansowania, którą byłaby już miała, gdyby nie nastąpiło zaoferowanie przez pozwaną do sprzedaży nieruchomości opisanej niezgodnie z rzeczywistością będące zdarzeniem szkodę wyrządzającym, skutkiem którego położenie powódki jest pod względem majątkowym gorsze, skoro danej kwoty nie posiada; powódkę dotknął więc

uszczerbek majątkowy wynikły z nieuzyskania już przyznanej kwoty dofinansowania. Powódka poniosła zatem szkodę.

Z tym stanowiskiem należało się zgodzić, z wyjątkiem, co wymaga podkreślenia, części w jakiej skarżący utożsamiał wysokość szkody z przyznaną powódce kwotą dofinansowania. Skarżący nie uwzględnił, że młody rolnik, któremu przyznano dofinansowanie powinien wypełnić określone zobowiązania, w tym sprecyzowaną część kwoty dofinansowania wydatkować na inwestycje ujęte w biznesplanie, pod rygorem zwrotu jej części lub całości. Rozmiar zaś szkody ustala się według art. 361 § 2 k.c., a zatem biorąc pod uwagę całość adekwatnych następstw zdarzenia szkodzącego w majątku poszkodowanego. Przeto przy jego ustaleniu nie sposób pominąć, jak odmiennie uczynił skarżący w swych wywodach, zobowiązań powódki wynikających z decyzji o przyznaniu jej dofinansowania.

Skoro Sąd Apelacyjny rozstrzygając w sprawie wyszedł z innych założeń, zaskarżony wyrok nie mógł się ostać. Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku.